

ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Загальносвітовою та загальноєвропейською тенденцією у здійсненні освітніх реформ у розвинутих країнах є зміни в управлінні освітою. Відбувається перерозподіл відповідальності за прийняття рішень між різними рівнями управління.

Нарощування інтелектуального капіталу – головного ресурсу знаннєвої економіки – потребує пенетраційної взаємодії вищої освіти, як основного інституту його формування, з іншими стейкхолдерами ринку освітніх послуг – бізнесом, державою та громадськістю. Структури громадянського суспільства взаємодіючи з кожним фігурантом інституційно-господарської платформи розвитку інтелектуального капіталу [1, с. 21], виявляють пріоритетні напрями розвитку вищої освіти і науки, сприяють таргетуванню бізнесу, доповнюють державне регулювання. Як зазначають експерти Європейської комісії, «хоча державні органи в Європі продовжують відігравати ключову роль у регулюванні та координації вищої освіти, відбуваються значні зрушення в напрямку від детального державного контролю до системи управління, в якій беруть участь різноманітні суб'єкти, що репрезентують бізнес та громадянське суспільство» [2, с. 11].

Саме тому в європейських країнах реформи управління освітою на макрорівні (на рівні національних систем освіти) полягали, головним чином, у прогресивній децентралізації управління і делегуванні значних повноважень громадянському суспільству. Державно-громадське управління освітою постає як відкрита, демократична модель управління, в якій органічно поєднуються засоби державного управління з громадським впливом.

Стійка традиція активного громадського обговорення проблем розвитку системи освіти, насамперед вищої, пояснюється тим, що освіта сьогодні – це стратегічний ресурс, який забезпечує досягнення успіху не лише певним індивідам, виробникам, а й країнам загалом. В обговореннях проблем розвитку освіти беруть активну участь і формулюють свої рекомендації не лише фахівці освітньої сфери, управлінці й батьки, а й політики, представники ділових кіл, міжнародні інститути і громадські організації.

Адаптація української системи освіти до європейських цінностей, органічне включення її до європейського освітнього простору неможливі без формування державно-громадської системи управління освітою.

Державно-громадське управління розвитком освіти – це реалізація демократичних засад у структурі, функціях, формах, методах і стилі управління розвитком освіти; взаємодія державних і громадських інститутів, професійних, творчих спілок і асоціацій; цілеспрямованість діяльності суб'єктів управління державних і громадських інституцій на розвиток освіти, що ґрунтується на добровільному встановленні державою та громадянами соціально значущих обов'язків в управлінні освітою з урахуванням специфіки країни, її наявного ресурсного забезпечення.

За останні роки в Україні накопичено досвід функціонування інститутів державно-громадського управління системою вищої освіти. Значну роль серед них відіграють Громадська рада та Всеукраїнська студентська рада при Міністерстві освіти і науки України, асоціації вищих навчальних закладів, Спілка ректорів вищих навчальних закладів України, ради ректорів і директорів вищих навчальних закладів, наглядові ради вищих навчальних закладів, як відкриті системи, що активно взаємодіють з освітнім середовищем. Проте не можна говорити про високу ефективність діяльності цих органів та дієвий вплив на прийняття та реалізацію управлінських рішень в сфері вищої освіти. Їм часто бракує системності у роботі, чіткості у взаємодії з державними органами управління, підкріплення діяльності відповідною правовою базою, яка б визначала механізм реалізації прийнятих рішень та рекомендацій. На жаль, національні інститути державно-громадського управління вищою освітою поки що не мають реального впливу на найважливіші рішення з питань основної і перспективної діяльності вищої школи.

Відхід від надмірної централізації державного управління, державно-владних повноважень у сфері освіти та більше їх делегування громадськості спричинять нові збалансовані державно-громадські відносини, які сприятимуть становленню і розвитку громадянського суспільства в Україні та зрівноваженню впливу державного та громадського чинників на стан і перспективи розвитку системи освіти.

Список джерел інформації

1. Коломієць Г. Інституційно-господарська платформа розвитку інтелектуального капіталу / Г. Коломієць, І. Помінова // Бізнес-інформ. – 2014. – № 6. – С. 19–23.
2. Higher Education Governance in Europe. Policies, structures, funding and academic study. – Eurodice, 2008. – 148 p.